

ARGOUL CA ELEMENT AL SUBCULTURII PENITENCIARE

Tatiana MĂRGĂRINT

Pentru înțelegerea argoului, pornim de la noțiunea de „subcultură penitenciară” a cărei element este. Subcultura penitenciară reprezintă totalitatea atributelor, cum ar fi normele neformale, mitologia penitenciară, argoul, folclorul, proverbele, tatuajele, jocurile de noroc, stratificarea specifică ș.a. Esența lor antisocială rezultă din conținutul și funcțiile lor. Ele fixează în grupul criminal un stil de viață antisocial și indică un anumit fel de comportament al membrilor, exercită o influență majoră în formarea personalității criminale. Ștefan Bruno vine cu completarea înțelegerii culturii penitenciare care „există dinainte ca indivizii să populeze această lume și rămâne și după plecarea lor. Însăși această istorie, ca tradiție carcerală, are un caracter de obiectivitate” [2, p.10].

Argoul ca element al unei subculturi este definit de către mulți autori ca limbaj al grupurilor marginale ale societății, limbajul delincvenților, limbajul deținuților, limbajul hoților. Ștefan Bruno consideră că „În sens general, argoul poate fi definit ca limbajul grupurilor marginale ale societății sau ca o formă de protest lingvistic în fața autorităților totalitare. Argoul penitenciar trebuie analizat în strânsă legătură cu evoluția argoului societății libere, din care se inspiră și pe care îl dezvoltă” [2, p.43]. Alți cercetători analizează argoul în comparație cu limba vorbită, astfel Rodica Zafiu afirmă că „Între limba ideală și argou se stabilesc raporturi transpuse în perechi de termeni opuși, ca: puritate/impuritate, uniformitate/„împeștrigare”, sănătate/boală, centru/periferie, autohton/străin etc.” [3, p.192]. Astfel, impuritatea, „împeștrigarea”, boala, periferia, străinul ce caracterizează argoul poate fi explicat analizând argoul penitenciar:

Impuritatea – trimite la sumedenia de înjurături care sunt folosite de către deținut într-un mod firesc, de parcă este ceva acceptat de la sine. Prezența străinului, vulgarului conferă impuritate și determină modificarea semnificațiilor limbii vorbite în mediul penitenciar.

„*Împeștrigarea*” – ne vorbește despre împrumuturile din alte limbi și/sau utilizare de înjurături. Vine cu preluare din limba rusă a multor cuvinte folosite de deținuții din penitenciarele din Republica Moldova,

așa cum în cazul penitenciarelor din România cuvintele sunt de origine țigănească sau împrumutate din limba turcă, limba germană.

Boala, din latină *morbis*, ca stare particulară a limbii este condiționată de acțiunea nocivă a diverși factori, caracterizată printr-un complex de modificări ce afectează limba. În penitenciar este practic absentă tendința de a vorbi corect limba română, de a cultiva limba română, ba din contra, limba română are de suferit din cauza că o parte din argoul utilizat în penitenciar se răspândește și în afara lui.

Periferia – se referă la cei care se află într-o zonă îndepărtată de la punctul de referință, deținuții din penitenciare.

Străin – deoarece este o lume care se află dincolo de niște ziduri care delimitează inevitabil lumea în „Noi” și „Ei, Străinii”. Străinul reprezintă ideea de apropiere, deoarece ca și noi vorbesc aceeași limbă, cât și de depărtare deoarece, este folosit argoul de neînțeles celui inițiat.

În cadrul diferitelor studii, am realizat interviuri cu deținuți eliberați din penitenciarele din Republica Moldova și deținuți eliberați din penitenciarele din Rusia. Intervievații au utilizat diverse expresii argotice care indică clar castele existente în penitenciar, normele neformale din penitenciar care necesită a fi respectate cu strictețe, sancțiunile ce urmează în caz de nerespectare a normelor etc. Argoul ca limbaj neînțeles de restul lumii este în permanentă modificare pentru a putea fi și în continuare un limbaj care diferențiază și protejează de ceilalți. În acest sens, unii autori afirmă că: „doar schimbându-se, principalul tip de argou – limbajul grupurilor marginale, în primul rând al hoților – își poate împlini scopul practic de păstrare a secretului, violat de indiscreții, de cercetări polițienești sau de studii lingvistice” [3, p.189]. În continuare, oferim câteva dintre cuvintele și expresiile argotice, care au fost extrase din interviurile cu deținuți eliberați din penitenciarele din Republica Moldova și Federația Rusă:

Obșeacul – sunt mijloacele bănești, produsele alimentare, diverse articole, țigări etc., acumulate în comun de la cei aflați în detenție sau de către alte persoane din afara penitenciarului. Aceste mijloace bănești, sau bunuri sunt distribuite la necesitate celor care ajung în detenție. „În obșeac dau, oferă toți câte puțin. O dată în lună tu te-ai dus la magazin, ai cumpărat un bloc de țigări și te duci și îl dai și spui

că aceasta este de la mine pentru obșeac.” *Deținut eliberat, penitenciar RM.*

„Bani, telefon, cartelă de telefon, țigări etc. Eu am să fiu sunat și o să mi se aducă 10 kg de bomboane, 10 kg de biscuiți, 10 kg de ceai și 10 blocuri de țigări. El îmi trimite pachet, eu iau și jumătate 5 blocuri de țigări, 5 de ceai, 5 de bomboane etc. în jumătate împart și jumătate dau în comun, la obșeac.” *Deținut eliberat, penitenciar FR.*

Poniatia – sunt normele neformale acceptate în lumea criminală: interzis de a colabora cu reprezentanții justiției, interzis de a comunica reprezentanților justiției despre activitatea criminală în care sunt implicate alte persoane, de a pune întrebări de prisos, în celulă trebuie să îți aperi onoarea etc. „Să nu ridici mâna, să nu furi – formulările standard, ele sunt peste tot. Dacă eu cu cineva o să mă cert, eu nu pot să îl bat. Noi trebuie să mergem la smotriașii pe barac și să îi explicăm situația. Poate veni polojenețul P, el o să asculte ce spun eu, ce spune acela și o să expună părerea privind situația dată, cine nu are dreptate, cine este vinovat. Pe cel vinovat el singur o să îl pedepsească, eu nu pot să îl bat chiar dacă această persoană o să îmi vorbească urât, eu trebuie să îl iau și să îi spun: „Hai la polojeneț!” Aceasta ca să nu fie bătăi în P.” *Deținut eliberat FR.*

Pogoneala, draznilca, pogremuhă – porecla pusă în penitenciar. „Pogoneala au toți. Aici în barac sunt foarte mulți de Vasile sau Vania și cineva strigă: Vasioc și vreo 20 de persoane: „Ce?” Poreclele se pun pentru a evita așa gen de situații. Acum mai mult se pune pogoneala pornind de la familie. *Deținut eliberat, penitenciar FR.* „În colectiv toți știu că mine mă cheamă așa și așa, dar eu paganeală nu aveam, dar în pușcărie dintr-o parte se vede mai bine, se vede după dvijeniile tale napastoi și îți găsesc poreclă.” *Deținut eliberat, penitenciar RM.*

Polojeneț – este persoana care răspunde de ordinea în P. „Polojeneț este persoana numită de hoțul în lege și care răspunde de ordinea în penitenciar. La noi în P este polojeneț, pe el l-a numit hoțul, el este la dispoziția hoțului în lege în P.” *Deținut eliberat, penitenciar FR.*

Smotreașii – „Dacă nu este hoț în lege în P, atunci bratvaua din P alege pe cel care va răspunde de P și atunci el nu se numește polojeneț, dar smotreașii. Dacă ai fost numit de hoț, atunci tu ești polojeneț, dacă bratvaua te-a ales, atunci tu ești smotreașii.” *Deținut eliberat, penitenciar FR.*

Maleava – scrisorică, scrisoare trimisă prin penitenciar. „Apoi printr-o *maleavă*, scrisorică, lămuresc la oameni, iată așa și așa, a venit așa persoană, etapat de acolo, unul konkretno știu că e pe *iznos* (viol), dar el spune că e pe furt etc. Trimit mai sus scrisorică și de acolo vine scrisorică: „Decide singur” sau „Rupeți-l”. *Deținut eliberat, penitenciar RM.*

Prin intermediul argoului, deținuții consolidează și transmit din generație în generație principiile de comportament și modul de existență a „comunității penitenciare”, astfel stabilizând relațiile subculturale în locurile de ispășire a pedepselor prin privațiune de libertate. La fel, argoul și simbolurile folosite în transmiterea de informații permit a proteja grupul și a organiza în comun activități interzise, neacceptate social.

Argoul existent în penitenciare este element al subculturii, cunoașterea lui de către angajați ușurează activitățile puse în fața lor: activități de profilaxie a subculturii penitenciare, de resocializare etc. Neutralizarea acestui fenomen în instituțiile penitenciare ar trebui să se realizeze prin intermediul educației, precum și prin crearea de legături permanente celor privați de libertate cu organizații neguvernamentale, religioase și alte organizații care au o orientare moral-spirituală în activitatea lor.

Referințe:

1. BRUNO, Ș. *Mediul penitenciar românesc. Cultură și civilizație carcerală*. Iași: Institutul European, 2006. 250 p.
2. ZAFIU, R. *Diversitate stilistică în Romania actuală*. București: Editura Universității, 2002. 315 p. [Accesat 10.05.2018] Disponibil: https://socidoc.com/queue/9163506-rodica-zafiu-diversitate-stilistica-in-romana-actuala_5a02114cd64ab2e82e19b9fa_pdf?queue_id=5a195a34d64ab2ca623d97f3&w=1524558535&q=MTA5LjIzMV4xOTUuMjk p.315
3. АНИСИМКОВ, В.М. Криминальная субкультура и ее нейтрализация в исправительных учреждениях России/Автореферат дисс. докт. юридических наук. Саратов, 1998. [Accesat 12.05.2018] Disponibil: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1213123> p.45